

Over zuur, Tagetes en minder middelen

In de laatste aflevering van Telen met toekomst van 2007 dit keer veel informatie uit de verschillende groepen. Ervaringen van ondernemers met bewust minder spuiten, met de zuurcheck en met de teelt van Tagetes komen dit keer aan de orde. Daarnaast geeft Henk Bouman vanuit de waterschappen zijn ervaringen door met Tmt. En ook goed nieuws over Tmt in 2008.

Tekst en foto: Regioteam Telen met toekomst

ERVARINGEN VAN ONDERNEMER IN WEST FRIESLAND

“Wij streven in onze bedrijfsvoering naar milieuvriendelijke productie”, aldus Gerard Reus die samen met zijn broer Kees groot-schalig tulpenbollen en –bloemen produceert op hun bedrijf in Lutjebroek. “Onze aanpak is niet alleen voortgekomen vanuit maatschappelijke betrokkenheid, maar ook doordat we zien dat teveel chemische gewasbescherming de groei remt. Bovendien vragen grote afnemers steeds meer om een milieuvriendelijk geproduceerd product”. Gerard is deelnemer aan Telen Met Toekomst en ziet veel voordelen van het gebruik van een vuurwaarschuwingsstelsel: “In de kwekerij spuiten wij op basis van de infectieperiode op het veld. Daardoor hebben we het middelenverbruik bij onze vuurbestrijding met de helft teruggebracht. Dat betekent minder kosten voor middelen en loonwerk en een vitaler gewas.” In de virusbestrijding schenkt Reus de meeste aandacht aan ziektezoekers. “Goed ziektezoeken is effectiever dan luisbestrijding, want als er geen viruszieke planten in het gewas zitten, kunnen luizen ook geen virus overbrengen. Wij zetten vanaf het vroege voorjaar mensen in om ziek te zoeken en spuiten dan nog maar vier keer tegen luis. Met onze bedrijfsvoering kunnen wij gemakkelijk MPS A halen en dat levert een voordeel op bij de afzet.”

ZUURCHECK IN KENNEMERLAND

Tijdens de laatste voorjaarsbijeenkomst hebben de tulpenkwekers in de groep Kennemerland besloten om de zuurcheck te doen. Tijdens alle drukte hebben deze kwekers van één tulpencultivar na elke bewerking een monster bollen verzameld en bewaard. De monsters

worden 11 december vergeleken, maar het is nu al duidelijk dat de resultaten zullen overtuigen. Een kweker had nauwelijks zuur in alle monsters, maar zag de bollen na elke bewerking lelijker worden. De met de hand gerooidde bollen zagen er verreweg het beste uit: “ze glimmen tegen je op, je kunt je haren erin kammen”. Bij een andere kweker is er wel zuur in de monsters bollen ontstaan. Daar namen de percentages toe na elke bewerking na het natmaken. De pelmachine zorgde voor de hoogste zuurtoename.

Informatie over de werkwijze van de zuurcheck is te verkrijgen bij DLV en PPO bloembollen.

MINDER EMISSIE VAN MIDDELEN NAAR HET OPPERVLAKTEWATER

Henk Bouman van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is vanaf 2004 betrokken geweest bij Telen met toekomst. Samen met de deelnemers van de groepen in het Noordelijk Zandgebied en West-Friesland heeft hij zich gebogen over de emissieroutes van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater. Veel knelpunten zijn oplos-

baar als duidelijk is wat de belangrijkste emissieroute van die stof is. De aanbevelingen die uit de teams naar voren kwamen zijn vastgelegd in de Tmt “emissiechecklist”. Deze emissiechecklist is vervolgens door de gewasbeschermingsmiddelenhandel verspreid onder telers. Daar zag Bouman veel voordelen in: “toeleveranciers van gewasbeschermingsmiddelen kunnen een grote rol vervullen in het berekenen van de telers. Ook deze groep wordt zich steeds meer bewust van hun verantwoordelijkheid om knelpunten op te lossen”. Bouman zag dit in de winter van 2006/2007 gestalte krijgen toen hij werd gevraagd om op bijeenkomsten voor de klanten van Innoventis toelichting te geven op de waterkwaliteit en hardnekkige knelpunten. Dit krijgt inmiddels een vervolg in landelijke kennisbijeenkomsten voor adviseurs uit de gewasbeschermingshandel. “Naast het aanpakken van de emissieroute kan soms ook het gebruik van een ander middel de oplossing van een knelpunt opleveren. Hier kan de handel met zijn kennis van middelen en zijn rol als adviseur bij telers een belangrijke rol bij gaan spelen”, meent Bouman. “Het nadrukkelijk betrekken van de handel bij het verduurzamen van de teelt is daarom ook belangrijk”. De rol van de waterschappen zit volgens Bouman vooral in het onderzoeken en analyseren van de waterkwaliteit. “Er is een duidelijke afname van de problemen met gewasbeschermingsmiddelen. Vooral de driftmaatregelen zijn succesvol gebleken. Dit succes moeten we vasthouden en de aandacht hiervoor niet laten verslappen. Daarnaast moeten we oplossingen vinden voor andere emissieroutes zoals de uitspoeling uit het behandelde land en de afspoeling bij erfdoelstellingen. Bijzondere aandacht is nodig voor imidacloprid (o.a. Admire, Gau-



Tagetes is mede door de inzet van Telen met toekomst een goed alternatief gebleken voor grondontsmetting

cho). Dit is de belangrijkste probleemstof van dit moment”.

TAGETESTEELT OP GESCHEURD GRASLAND

Teelt van Tagetes voorafgaand aan een teelt van lelie maakt de chemische bestrijding van het wortelstelselaaltje *Pratylenchus penetrans* overbodig. Tagetes heeft echter grotendeels dezelfde groeiperiode als een gewas lelie. Telers zijn daardoor de grond voor een jaar kwijt aan de teelt van dit tussengewas. Dit maakt Tagetesteelt duur. In de Telen met toekomst groep in Noord-Oost Nederland is een alternatief besproken: van grasland nog twee sneden gras laten oogsten en daarna Tagetes inzaaien. “De Tagetesteelt wordt daarmee economisch aantrekkelijker en er kan veel milieuwinst geboekt worden als de chemische grondontsmetting wordt verminderd”, aldus Tino van der Ven, deelnemer van Tmt en voorzitter van de KAVB kring Noord-Nederland. Probleem is echter dat de regelgeving in de Meststoffenwet verbiedt om na 10 mei grasland te scheuren, in verband met het risico op uitspoeling van stikstof. Ook staat Tagetes niet op de lijst met stikstofbehoeftige gewassen die na het scheuren van grasland geteeld mogen worden, hoewel dit gewas veel stikstof kan opnemen. Samen met ondernemers in NO-Nederland en de KAVB wil Telen met toekomst dit probleem op de agenda krijgen van LNV. Tevens wordt geprobeerd om via onderzoek aan te tonen dat de stikstofuitspoeling niet verergert door later scheuren van het gras als daarna Tagetes gezaaid wordt.

DEMO COMPOSTEREN OP HET BOLLENBEDRIJF

Het zelf composteren van gewasresten staat steeds meer in de belangstelling. Er zijn drie

aspecten die compostering aantrekkelijk kunnen maken: kostenbesparing ten opzichte van afvoer van afval, verlaging van de ziektedruk ten opzichte van direct over het land verspreiden van bollenafval, en behoud van organische stof percentage door aanvoer van de eigen compost op de percelen. De mate van kostenbesparing is wel sterk afhankelijk van de hoeveelheid afval die gecomposteerd moet worden. Composteren kost 10 tot 25 euro per ton. In de Telen met toekomst groep Flevoland ontstond steeds meer belangstelling voor het onderwerp. Daarom is een demonstratie opgezet in Espel en zijn de verschillende aspecten rond het composteren toegelicht tijdens een demonstratiebijeenkomst. Verschillende meng-

verhoudingen hooi, lolieafval en organische mest zijn vergeleken. Daarnaast is omzetten met de shovel vergeleken met omzetten met de compostfrees en is er aandacht besteed aan de temperatuur tijdens het composteren. Vooral in de eerste weken van het composteren is regelmatig omzetten nodig voor een optimaal temperatuurverloop. Met een goed temperatuurverloop ontstaat een humusrijke compost en krijgen ziekteverwekkers en onkruidzaden geen kans te overleven.

Meer praktische informatie is te lezen in de folder 'Composteren van gewasresten' (www.telenmettoekomst.nl) en de 'Handreiking composteringsplaats' van het LMB (www.infomil.nl).

Telen met toekomst: verder in 2008

Vier jaar geleden is het “Praktijknetwerk Telen met toekomst” van start gegaan. In dit project hebben ondernemers en vele belanghebbende partijen samengewerkt met PPO en DLV-advies aan het verder ontwikkelen en toepassen van duurzame teelt. In de afgelopen jaren is er heel wat bereikt: de waterkwaliteit is verbeterd, de milieubelasting door gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is afgenomen en telers weten beter welke duurzame maatregelen toepasbaar zijn op hun bedrijf. Toch zijn we er nog niet: er zijn nog een aantal waterkwaliteitsknelpunten die de sector wil oplossen, de milieubelasting kan nog verder worden teruggebracht en de eisen vanuit de afzet met betrekking tot duurzame productie worden hoger.

Daarom gaat Telen met toekomst door in 2008 met dezelfde doelstellingen, namelijk:

Testen van nieuwe kennis en bevorderen van duurzame teelt.

Bij het testen van nieuwe kennis werken wij niet meer met vaste studiegroepen van ondernemers, maar zullen we afhankelijk van het onderwerp geïnteresseerde telers en andere belanghebbenden oproepen om mee te doen.

Verduurzaming van de teelt kunnen wij niet zelf voor elkaar krijgen. We hebben daar de ondernemers, belangenvereniging, toeleveranciers en andere belanghebbenden voor nodig. Zij kunnen gezamenlijk de bollenteelt verduurzamen. Telen met toekomst zal hen daar waar nodig ondersteunen met kennis en advies.



Project

Praktijknetwerk Telen met toekomst werkt aan een breed gedragen duurzame teelt in de plantaardige sectoren. Er zijn 35 groepen ondernemers (waarvan 6 in de bollenteelt) bezig met het testen en beoordelen van duurzame teeltmaatregelen “Best Practices” op toepasbaarheid en haalbaarheid. Hierbij vindt zoveel mogelijk samenwerking plaats met partijen die een belang hebben bij de agrarische bedrijfsvoering, zoals toeleveranciers, belangenbehartigers en overheden. In de Bollenteelt zijn Telen met toekomst praktijknetwerken actief in De Noord, De Zuid, West Friesland, Flevoland, Noord-Oost Nederland en Kennemerland. Het project wordt uitgevoerd door Praktijkonderzoek Plant & Omgeving en DLV Plant en wordt voor de bloembollen gefinancierd door het Ministerie van LNV en de provincie Noord-Holland. Informatie: Stefanie de Kool (0252-462121) of www.telenmettoekomst.nl